

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшадағы қауіпсіздік ережелері

ЖАРИЯЛАНДЫ 15.01.2026	ТІРЕК СӨЗДЕР алдын алу, баланың әл-ауқаты, қауіпсіз білім беру ортасы, мектепке дейінгі ұйым, өрт қауіпсіздігі, педагог жауапкершілігі, санитариялық талаптар, тәуекелді басқару	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/186685/
---------------------------------	--	---

Биримкулова Карлыгаш Есболовна

Жетісу Облысы, Ескелді ауданы

Күншуақ Балабақшасы

Тәрбиеші

Аннотация

Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйымдардағы қауіпсіздік ережелерінің ғылыми-әдістемелік және ұйымдастырушылық негіздері жүйеленеді. Балабақша жағдайында қауіпсіздік ұғымы тек жарақаттың алдын алумен шектелмей, санитариялық-гигиеналық талаптарды сақтау, өрт және төтенше жағдайларға дайындық, материалдық-техникалық ортаның қауіпсіздігі, сондай-ақ баланың психоәлеуметтік әл-ауқаты мен қорғаныш дағдыларын қалыптастыруды қамтитын көпқырлы басқару міндеті ретінде қарастырылады. Қауіпсіздік мәдениетін орнықтыруда құқықтық нормаларды орындау, персоналдың кәсіби жауапкершілігі, күнделікті бақылау мен тәуекелді бағалау, ата-анамен серіктестік және балалардың жас ерекшелігіне сай қауіпсіз мінез-құлықты үйрету шешуші рөл атқарады. Мақалада балабақшадағы қауіпсіз орта құрудың негізгі бағыттары айқындалып, педагогтің практикалық жұмысына қолдануға болатын тұжырымдамалық қағидалар ұсынылады.

Кілт сөздер: мектепке дейінгі ұйым, қауіпсіз білім беру ортасы, санитариялық талаптар, өрт қауіпсіздігі, тәуекелді басқару, педагог жауапкершілігі, баланың әл-ауқаты, алдын алу.

Кіріспе

Мектепке дейінгі ұйымдағы қауіпсіздік – баланың өмірі мен денсаулығын қорғауды қамтамасыз ететін, оқу-тәрбие процесінің сапасына тікелей әсер ететін және ұйымның

басқарушылық тұрақтылығын айқындайтын базалық көрсеткіштердің бірі, өйткені ерте жастағы балалардың физиологиялық осалдығы, қозғалыс белсенділігінің жоғары болуы, қауіп-қатерді бағалау тәжірибесінің жеткіліксіздігі қауіпсіздік тәуекелдерін күшейтеді және педагог пен ұйым әкімшілігінен жүйелі алдын алу әрекеттерін талап етеді. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету педагогтің күнделікті кәсіби қызметіне кіріктірілген регламенттер, бақылау дағдылары және тәрбиелік ықпал арқылы іске асады, ал тиімді нәтиже тек формалды нұсқаулықтармен емес, ұйым деңгейінде ортақ құндылыққа айналған қауіпсіздік мәдениетімен өлшенеді.

Құқықтық-нормативтік реттеу және қауіпсіздік мәдениеті

Балабақшадағы қауіпсіздік ережелерін орнықтыру ең алдымен ұйым қызметінің құқықтық-нормативтік өрісін айқын түсінуден басталады, өйткені балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты талаптар мемлекеттік стандарттар, салалық қағидалар және ұйымішілік регламенттер арқылы нақтыланып, педагогтің міндеттері мен жауапкершілік шектерін анықтайды; осы контексте қауіпсіздік мәдениеті дегеніміз – құжат жүзіндегі талаптарды механикалық орындау емес, тәуекелді алдын ала байқап, оның ықтимал салдарын бағалай алатын кәсіби сақтық, тәртіпті ұйымдастыру, балаларды бақылаудың педагогикалық әдебі және әр қызметкердің өз рөлін түсінуі арқылы қалыптасатын тұрақты дағды. Ұйымда қауіпсіздік басқаруы жүйелі болуы үшін күн сайынғы қабылдау-тапсыру тәртібі, ауысым басталғандағы қысқаша қауіпсіздік шолуы, тәуекел картасы (ойын алаңы, баспалдақ, ылғалды аймақ, ас блогы, электр жабдықтары сияқты нүктелердің қауіп деңгейін тұрақты бағалау), оқиғаларды тіркеу және талдау, сондай-ақ оқыту мен нұсқамалаудың үздіксіздігі қамтамасыз етілуі тиіс, себебі қауіпсіздік – бір реттік әрекет емес, өзгермелі ортаға сәйкес үнемі жаңартылатын процесс.

Санитариялық-гигиеналық қауіпсіздік және инфекциялық тәуекелдің алдын алу

Мектепке дейінгі ұйымдағы санитариялық-гигиеналық қауіпсіздік баланың денсаулығын сақтаудың өзегі болып саналады, өйткені топтағы тығыз қарым-қатынас, ортақ ойыншықтар мен тұрмыстық беттердің жиі жанасуы, маусымдық жұқпалардың таралу жылдамдығы жоғары ортада күнделікті тазалық режимі мен гигиеналық тәртіптің сапасы шешуші мәнге ие; сондықтан бөлме микроклиматының қолайлылығы, желдету мен ылғалды жинау кестесінің сақталуы, ойыншықтарды жуу және зарарсыздандырудың тұрақты циклі, төсек-орын мен жеке гигиена заттарының дербестендірілуі, ас блогындағы санитариялық тәртіп, тағамның қауіпсіз сақталуы және порциялау мәдениеті бір-бірімен байланысқан тұтас жүйе ретінде қарастырылуы қажет. Педагог үшін бұл бағыттағы басты талап – санитариялық нормаларды орындауды балаларға үйретумен ұштастыру, яғни қол жуу, дұрыс жөтелу әдебі, жеке затты тану, ауызға бөтен зат салмау сияқты дағдыларды жас ерекшелігіне сай күнделікті режим

элементіне айналдыру, өйткені әдетке айналған гигиеналық мінез-құлық инфекциялық тәуекелді төмендетіп қана қоймай, баланың өзін-өзі қорғау қабілетін күшейтеді әрі ата-анамен бірізді тәртіп орнатуға мүмкіндік береді.

Өрт және төтенше жағдайлар қауіпсіздігі: эвакуацияға дайындық және инфрақұрылым

Өрт және төтенше жағдайлар қауіпсіздігі балабақшада ең жоғары тәуекел санатына жатады, себебі балалардың жас ерекшелігі оларды жылдам эвакуациялау, дүрбелеңді басқару және нұсқауды дәл орындау тұрғысынан күрделілік туғызады, сондықтан ұйымдағы инфрақұрылымдық талаптар (эвакуациялық шығу жолдарының ашық болуы, дабыл және өрттен қорғау жүйелерінің жарамдылығы, алғашқы өрт сөндіру құралдарының қолжетімділігі, электр және жылу жабдықтарының қауіпсіз пайдаланылуы) күнделікті тексеріс пен регламент арқылы тұрақты бақылауда болуы тиіс. Педагогикалық тұрғыдан қауіпсіздік тиімділігі жоспарлы оқу-жаттығумен өлшенеді: балалардың жасына сай эвакуациялық маршрутты тануы, тәртіппен сапқа тұруы, ересек адамның нұсқауын күтіп орындауы, белгісіз дыбыстан қорықпай, қауіпсіз әрекет моделін қайталауы тұрақты қайталау арқылы ғана қалыптасады; бұған қоса, төтенше жағдай кезіндегі рөлдер бөлінісі (кім балаларды санайды, кім медициналық қобдишаны алады, кім байланысқа шығады) алдын ала нақтыланып, әр қызметкердің әрекеті уақытқа тәуелді алгоритм ретінде жаттықтырылуы қажет, өйткені нақты сәтте қателік көбіне білімнің жоқтығынан емес, келісілмеген әрекеттен туындайды.

Психоәлеуметтік қауіпсіздік және ата-ана-педагог серіктестігі

Балабақшадағы қауіпсіздік ұғымы психоәлеуметтік қорғанышсыз толық болмайды, өйткені бала үшін қауіпсіз орта – өзіне құрметпен қаралатын, қорқыту мен кемсітуге жол берілмейтін, эмоциясын білдіруге мүмкіндік берілетін, қателесу құқығы сақталатын және ересек адамның әділдігіне сенуге болатын кеңістік, ал бұл сенім бұзылған жағдайда баланың мінез-құлқында күйзеліс, тұйықталу, агрессия немесе тәуекелді әрекетке бейімділік күшеюі мүмкін. Педагог қауіпсіз қарым-қатынасты қалыптастыру үшін топта әлеуметтік ережелерді (бір-бірін итермеу, ойыншықты келісіп қолдану, ренжіткен жағдайда кешірім сұрау, бөтен адаммен сөйлесу қауіптері туралы түсінік) жүйелі түрде тілдік және ойындық практика арқылы бекітуі керек, сонымен қатар ата-анамен тұрақты коммуникация қауіпсіздіктің үздіксіздігін қамтамасыз етеді, өйткені үйдегі және балабақшадағы талаптар алшақ болса, балада ережеге селқостық қалыптасады; осыған байланысты ақпараттандыру, келісілген тәртіп, медициналық және мінез-құлықтық тәуекелдер бойынша дер кезінде хабар алмасу, сондай-ақ баланың жеке ерекшеліктерін ескеретін қолдау жоспары қауіпсіздіктің алдын алу сипатын күшейтіп, ұйымдағы жалпы тәуекелді төмендетеді.

Қорытынды

Балабақшадағы қауіпсіздік ережелері – санитариялық, өрт-төтенше және психоәлеуметтік бағыттарды біріктіретін кешенді басқару жүйесі, ал оның нәтижелілігі құжат талаптарын орындаумен қатар қауіпсіздік мәдениетінің қалыптасуына, тәуекелді алдын ала бағалау қабілетіне, педагогтің кәсіби сақтығына және ата-анамен серіктестіктің тұрақтылығына тәуелді. Қауіпсіз білім беру ортасы тек бақылау мен тыйымнан тұрмайды, ол балалардың жасына сай қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын үйрететін тәрбиелік процесс ретінде ұйымдастырылғанда ғана тұрақты сипат алады және баланың денсаулығын сақтаумен бірге дамуына да қолайлы жағдай жасайды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі. «Мектепке дейінгі ұйымдарға және сәбилер үйлеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын бекіту туралы (нормативтік құқықтық акт, “Әділет” АҚЖ).
2. Қазақстан Республикасы. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (2007 ж., “Әділет” АҚЖ).
3. Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі. «Өрт қауіпсіздігі қағидаларын бекіту туралы» (2022 ж., “Әділет” АҚЖ).
4. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту саласындағы уәкілетті орган. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (нормативтік құжат, “Әділет” АҚЖ).
5. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы (нормативтік құжат, zakon.uchet.kz).
6. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, Балаларды ерте дамыту институты. «Мектепке дейінгі ұйымдарда қауіпсіз жағдайлар жасауға қойылатын талаптарды талдау негізінде қауіпсіз білім беру ортасын қамтамасыз ету бойынша нұсқаулық» (әдістемелік материал, irrd.kz).
7. UNICEF. *Global guidance on reopening early childhood education settings (2020, guidance note, PDF).*

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.